

Опацький Р. М.

УДК: 347.639:364.442.6(477)

*викладач кафедри адміністративної діяльності ОВС
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

Бабоян А. А.

слухач Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІКЛУВАННЯ ДЕРЖАВИ ЗА СТАН СОЦІАЛЬНОГО ТА ЮРИДИЧНОГО ЗАХИСТУ ДІТЕЙ-СИРІТ В УКРАЇНІ

Упродовж 2007 року Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту продовжувало реалізовувати державну політику, спрямовану на захист прав дітей та соціальної підтримки сім'ї, дітей та молоді, які знаходяться у складних життєвих обставинах. Розуміючи необхідність розширення законодавчого поля Міністерством формується нормативна та законодавча база. За 9 місяців 2007 року було прийнято 28 нормативно-правових актів та 14 актів знаходились в стадії розробки.

На засіданні колегії Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту 17 травня 2007 року було ухвалено Стратегію діяльності Міністерства щодо забезпечення прав дитини на виховання та розвиток у сімейному оточенні, метою якої є створення умов, де кожна дитина зростає і розвивається у безпечному середовищі сім'ї та громади.

Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту докладє зусиль для запобігання випадків відмов від новонароджених дітей. Для цього в пологових будинках та відділеннях створено соціально-психологічні служби для попередження відмов від новонароджених дітей. Завдяки роботі цих служб вдалося зменшити показник відмов від дітей при народженні з 1549 випадків у 2004 році до 662 у 2007 році.

В Україні живе 103 тисячі дітей-сиріт чи тих, хто позбавлений батьківського

піклування 66 тисяч з цих дітей знаходяться під опікою небайдужих громадян.

У Київській області проводиться експеримент з виплати державної соціальної допомоги на рівні двох прожиткових мінімумів дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, які перебувають під опікою у сім'ях опікунів (піклувальників). Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту неодноразово зверталось до Міністерства фінансів України з пропозицією поширення виплати державної соціальної допомоги дітям під опікою (піклуванням), які проживають у сім'ях опікунів (піклувальників), на всі регіони України. Для реалізації цієї мети необхідно 693 млн. грн.

Упродовж року продовжувалась робота над розширенням мережі дитячих будинків сімейного типу і прийомних сімей. На 2007 рік в Україні діє 285 дитячих будинків сімейного типу, де виховуються 1853 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та 1408 прийомних сімей, де виховується 2213 дітей.

За 2007 рік у сімейні форми виховання влаштовано 1749 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

На 2007 рік в Україні процедура усиновлення чітко регламентована і, як результат, термін усиновлення дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, - 3 місяці. Центрами соціальних

служб для дітей, сім'ї та молоді реалізуються програми підготовки прийомних батьків, батьків-вихователів дитячих будинків сімейного типу та усиновителів. Вперше в історії української держави влаштовано в прийомні сім'ї дітей-інвалідів та ВІЛ-інфікованих дітей. Розроблено проекти законодавчих актів щодо забезпечення державного пенсійного страхування батьків-вихователів та прийомних батьків та порядок надання їм відпустки.

Міністерством сформовано Єдиний банк даних дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. На централізованому обліку перебуває понад 29 тисяч дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які можуть бути усиновлені. За 9 місяців 2007 року усиновлено 2466 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з них громадянами України 1288 дітей, іноземними громадянами - 1178 дітей.

Багато проектів передбачають надання безкоштовної правової допомоги з усіх питань для таких груп: сім'ям, які мають намір усиновити дитину дітям, одинокам батькам, багатодітним сім'ям, малозабезпеченим сім'ям, сім'ям з дітьми-інвалідами, опікунам дітей.

Юристи надають правову допомогу та супровід у інших справах, які стосуються захисту прав дітей. Працівники здійснюють супровід у суді двох справ про захист права на житло та права власності дітей-сиріт, які порушувалися призначеними опікунами майна.

Опікуни майна не допускали дітей до проживання у квартирі, яка є їхньою власністю, здавали її у найм і використовували отримані кошти на свої потреби. Внаслідок недбалого юристування приміщення, житло дітей опинилося у непридатному для проживання стані.

Так, наприклад, діти не можуть самостійно подати позов до суду із захистом своїх прав, не можуть уповноважити юристів Центру чи інших осіб представляти інтереси у

суді. Відповідно до чинного законодавства, законними представниками є батьки або опікуни, і вони здійснюють ці процесуальні права від імені дітей. Проте як захистити права дитини, коли її права порушують чи байдуже ставляться до порушення прав дитини її батьки чи опікуни? Як бути із дітьми, які відносяться до категорії "соціального сирітства", батьки яких за юридично, а бабуся чи інший родич, що дорігдає за дитиною, не вважається законним представником, бо юридично ці повноваження належать батькам дитини?

Такий підхід чинного законодавства та практики не відповідає міжнародним стандартам захисту прав людини. Конвенція про права дитини передбачає, що дитина має право звернутися та бути заслуханою в ході будь-якого судового чи адміністративного розгляду що торкається дитини.

Звертаються в приймальню за наданням консультації інші соціально вразливі сім'ї з дітьми. Більшість звернень соціально вразливих сімей стосуються затягування розгляду справ органами влади щодо реалізації їхніх прав у сфері соціального забезпечення, незаконних відмов тощо.

Звертаються до приймальні також громадяни уже із скаргами на рішення судів у справах сімей. Так, наприклад, батько-юрист домагається у суді позбавлення материнських прав матір дитини за незрозумілих обставин, як тільки вона на декілька місяців виїхала на навчання за кордон. Зрозуміло, що матір-студентка не може протистояти судовій системі та юридичним знанням та зв'язкам впливнього чоловіка. Матір не є алкоголічною чи іншою асоціальною особою, дбала за дитину. Проте суд за кілька місяців відсутності виносить рішення щодо позбавлення її материнських прав, і формулює рішення "загальними висловами" та на половину сторінки. Рішення про присудження відшкодування сусідові від сусіда, який образив його на суму 1000 гривень, суди

виписують на три сторінки, а про підстави позбавлення материнських прав - покладають в основу лише свідчення батька, який має намір позбавити матір прав, і на половину сторінки!

Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту засновано "гарячу лінію" з питань запобігання насильству та захисту прав дітей.

Статистичні дані звернень на національну "гарячу лінію" з питань запобігання насильству та захисту прав дітей відображені у діаграмі 1.

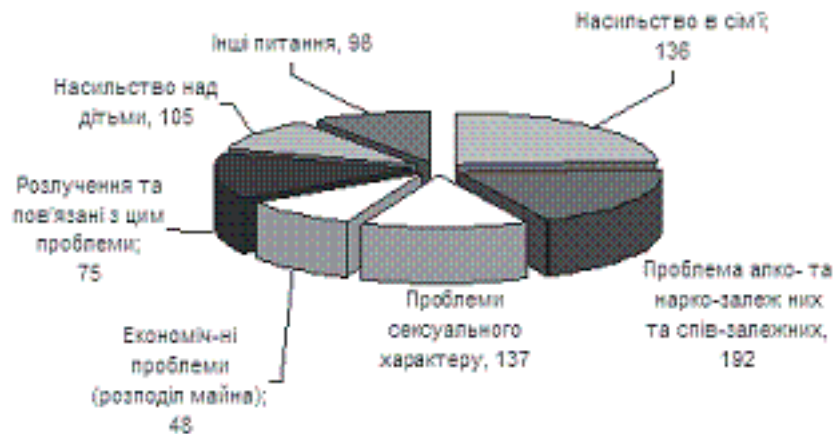
За категоріями дзвінків (питання з якими звертаються на "гарячу лінію", в одному дзвінку може бути одразу декілька питань).

Таким чином першочергова проблема на сьогодні є дитячий алкоголізм та наркозалежність, і ця категорія дітей потребує найбільшого як соціального так і правового захисту.

Незважаючи на значні зусилля з боку держави щодо покращення становища незахищеної групи неповнолітніх, існує ще ціла низка організаційних та правових проблем, що потребують негайного вирішення. Саме від того як держава вирішить дані проблеми сьогодні, залежить її подальше майбутнє.

Діаграма 1

Статистика звернень на національну "гарячу лінію" з питань запобігання насильству та захисту прав дітей (30 листопада 2004 р. - грудень 2006 р.)

Загальна кількість: 692